

άπλουστεύσεως. Ίσως, νά εὐκολύνη μιὰ ἐπεξεργασία τοῦ ὕλικου μὲ ἠλεκτρονικὸν ὑπολογιστὴν αὐτὴ ἢ μὲ σύμβολα καταγραφή τῆς μουσικῆς, καὶ ἴσως νά εἶναι ἕνας φυσικὸς τρόπος διὰ τοὺς δυτικούς ἐρευνητὰς, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα. Θὰ ἤθελα ἐδῶ νά σημειώσω, πὼς αὐτὸς ὁ τρόπος σὲ ἀπομακρύνει περισσότερον ἀκόμα ἀπ' τὴν μουσικὴν, πού εἶναι ἀπὸ μόνη τῆς δύσκολη καὶ δυσκολοπλησίαστη. Τὰ μουσικὰ σημάδια, ἢ ὅποιαδήποτε σημειογραφία, εἶναι ἄψυχα σημεῖα, καὶ ἀνασταίνονται καὶ φθέγγονται πάντα μὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἐρμηνευτοῦ τῶν. Ὅταν, ἀπὸ ἄψυχα πού τὰ βλέπομεν στοὺς κώδικας, τὰ καταργοῦμε κιόλας ὀλότελα, τότε πρόκειται γιὰ μιὰ πολὺ ψυχρὴ φιλολογικὴ μεταχείρισι ἐνὸς ἔργου τέχνης.

Τὸ Apparatus Neumarum εἶναι χωρισμένο εἰς δύο παραλλήλους στήλας· μία στὰ ἀριστερὰ τῆς σελίδος, ὅπου ἀριθμοῦνται αἱ μουσικαὶ περίοδοι τοῦ χειρογράφου στὸ ὁποῖον ἐστηρίχθη ἡ ἔκδοσις, καὶ ἄλλη στὰ δεξιὰ, πού δίδει τὰς παραλλαγὰς τῶν διαφόρων χειρογράφων. Πρέπει νά σημειωθῇ ἐδῶ πὼς ἡ ἔκδοσις ἐστηρίχθη εἰς πολλὰ χειρόγραφα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τρία περιγράφονται συνοπτικὰ στὸν Πρόλογον· τὰ χφφ. α) Μονάχου Staatsbibliothek Ms gr. 262, β) τοῦ Πανεπιστημίου Princeton W (τοῦ καθηγητοῦ de Wald) τοῦ ΙΔ' αἰῶνος, καὶ γ) τὸ ἀγιορειτικὸ Διονυσίου 82 τοῦ ΙΒ' αἰῶνος. Μιὰ καλὸδεχτὴ δουλειὰ εἶναι ὁ Πίναξ ὄλων τῶν Ἀναγνωσμάτων, τοῦ Α' καὶ τοῦ Β' Μέρους, τοῦ Προφητολογίου (σσ. 103-110). Τὸ ἴδιο ἐπαινετικὰ πρέπει νά χαιρετισθοῦν οἱ Πίνακες τῶν χωρίων τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ ξεχωριστὰ τῶν ψαλμῶν, πού ἀπαντοῦν στὰ Ἀναγνώσματα αὐτὰ 1-76 τοῦ Προφητολογίου. Καὶ οἱ ἄλλοι Πίνακες μαρτυροῦν τὴν φιλοπονία τῆς Gudrun Engberg καὶ πλαισιώνουν ἔτσι τὴν ἔκδοσιν προσδίδοντες ἀριτιότητα σ' αὐτήν.

Τελευταῖο ἄφησα νά ἐπισημάνω πὼς ἡ ἔκδοσις τῶν δύο αὐτῶν τευχῶν ἐπραγματοποιήθη χάρις στὴ χορηγία τοῦ Ἰδρύματος CARLSBERG τῆς Κοπεγχάγης. Μόνο μὲ χορηγίας εὐαγῶν Ἰδρυμάτων μποροῦν νά ἐπιτευχθοῦν μερικαὶ τοιοῦται μουσικαὶ ἔκδοσις, πού καὶ στὸν τόπο μας πρέπει νά εὑρουν τὸν δρόμο τους, καὶ τὴν μουσικὴν τέχνην νά ὑπηρετήσουν καὶ νά φανερώσουν ἕνα μέρος ἀπ' τὸν ἑλληνικὸν μουσικὸν πολιτισμὸν, πού ἀπόκειται ἀκόμα εἰς χειρόγραφα.

Γρ. Θ. Στάθης
ἄμισθος ἐπίκουρος Καθηγητῆς
Μουσικολόγος

Ἡλ. Θ. Κωτοπούλου, Ἡ πολιτικὴ κρίσις τῆς Ὀμηρικῆς ἐποχῆς μέσα στὴν Ἰλιάδα καὶ ἡ μετουσίωσή της σὲ ἠρωϊκὸ τραγοῦδι, Ἀνάτ. «Δαδώνης» τόμ. Γ' (1981) σελ. 221-285.

Ὅτι εἰς κάθε ποιητικὸν ἔργον, ἀναφερόμενον εἰς ἄλλην ἐποχὴν, διεισδύουν αἱ ἀντιλήψεις αἱ πολιτιστικαὶ τοῦ ποιοῦντος, ὕλικά, ἠθικά, τεχνικά, πολιτικά κλπ. λεληθότως, ἀποτελεῖ ἀνεγνωρισμένην ἀλήθειαν. Ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῆς ὁ καθηγητῆς Κωτόπουλος πειρᾶται εἰς τὸ ἐν τίτλῳ ἔργον νά διερευνήσῃ ποῖα πολιτικὰ ἀντιλήψεις καὶ πραγματικότητες τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου, δηλ. τοῦ 8ου αἰῶνος ἔχουν ἀνεπιγνώστως εἰσαχθῇ εἰς τὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ὑποτίθεται ὅτι διαδραματίζονται τὰ γεγο-

νότα τῆς Ἰλιάδος, καὶ τὴν ὁποῖαν ὁ Κ. καθορίζει εἰς τὸν 12 αἰ. (σελ. 274).

Περιγράφεται πρῶτον ὅτι ἡ ἔξουσία τοῦ ἀνακτος τοῦ 12 αἰ., ὡς μᾶς τὴν παριστοῦν αἱ πινακίδες τῆς Πύλου ἔχει παύσει τὸν 8ον αἰ. νὰ εἶναι κληρονομικὴ καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ πρῶτος τῶν εὐγενῶν (ἐκ τῆς ἀνερχομένης τάξεως τῶν ἐμπόρων προερχομένων) καὶ ὅτι ὑπάρχει ἡ βουλὴ τῶν εὐγενῶν ὡς θεσμὸς συμβουλευτικὸς, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀγορῆ τοῦ λαοῦ (ἢ στρατοῦ). Ἡ πολιτικὴ τάξις αὐτὴ ἔχει εἰσδύσει εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ Ὀμήρου κατὰ τρεῖς μορφάς. α) εἰς τὸν κόσμον τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς βασιλέα, τοὺς ἄλλους ἀρχηγούς-βασιλεῖς, Νέστωρ, Ἴδομενεύς, Ὀδυσσεύς, Αἴας, Διομήδης, Μενέλαος, Ἀχιλλεὺς ὡς Βουλὴν καὶ τὸν στρατὸν ὡς ἀγορῆν, ἐκ τοῦ ὁποῖου τινὲς λαμβάνουν τὸν λόγον, ὡς ὁ Θεοσίτης· β) εἰς τὸν κόσμον τῶν Τρώων καὶ τῶν συμμάχων τῶν ἐκ τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀσίας, μὲ βασιλέα τὸν Πριάμον μεταβιβάσαντα τὰς ἀρμοδιότητάς του εἰς τὸν Ἔκτορα, μὲ βουλὴν τῶν ἀρίστων τοὺς συμμάχους ἀρχηγούς καὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ Πριάμου - Αἰνείας, Πολυδάμας, Ἐλενας, Πάρις, Δηϊφοβος, Ἀγήνωρ, Σαρπηδών, Γλαῦκος, καὶ τὴν ἀγορῆν τοῦ στρατοῦ τὴν ὁποῖαν συγκαλεῖ ὁ Ἔκτωρ· Καὶ γ) τὸν κόσμον τῶν Θεῶν μὲ βασιλέα τὸν Δία, βουλὴν ἀρίστων τοὺς δώδεκα θεοὺς (ὅπου ἰσχυρὰ ἀντιπολίτευσις ἀπὸ τὴν Ἥραν, τὴν Ἀθηνᾶν καὶ τὸν Ποσειδῶνα) καὶ τὴν ἀγορῆν τῶν ὑποδεεστέρων θεοτήτων, νυμφῶν ἢ φυσικῶν δυνάμεων θεοποιημένων, τῶν Ὀρεστιάδων, Δρυάδων, Ναϊάδων, Νηρηϊδων, ποταμῶν, ἀνέμων, κλπ., εἰς ἣν συγκαλουμένην ὑπὸ τοῦ Διὸς ἀνακοινοῦνται αἱ ἀποφάσεις του.

Ὁ οὗτω κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τῆς πολιτικῆς ὀργανώσεως τοῦ 8 αἰ. διαμορφωμένος τριπλοῦς κόσμος τῆς Ἰλιάδος μαρτυρεῖ κατὰ τὸν συγγραφέα τὸ ἀληθὲς τῆς ὑποθέσεως. Καὶ ὡς μαρτυρίαν τῶν συγκρούσεων πού συνέβαινον εἰς τὴν πολιτικὴν ὀργάνωσιν τῶν Ἰώνων τοῦ 8 αἰ. ἔχομεν ἀντίστοιχον εἰς τὴν Ἰλιάδα τὴν κρίσιν τὴν προκύψασαν ἀπὸ τὴν ἔριν Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως, δηλαδὴ τὴν σύγκρουσιν τοῦ αὐθαιρέτου βασιλέως, πρὸς τὸν «ὑποτελεῖ» —ὡς τὸν καλεῖ ὁ Κ.— ἄρχοντα Ἀχιλλέα. Παρομοία κρίσις θὰ ἠδύνατο νὰ λογισθῆ ἐπισυμβαίνουσα καὶ εἰς τοὺς Τρῶας, ὅπου ἡ ἐπιθυμία τοῦ λαοῦ ἐκφραζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀντήνορος πρὸς συμβιβασμὸν διὰ τῆς παραχωρήσεως εἰς τοὺς Ἕλληνας τῆς Ἑλένης καὶ τῶν θησαυρῶν τῆς ἀποκρούεται ὑπὸ τοῦ Πριάμου διὰ τῆς ἐντολῆς νὰ συνεχισθῆ ὁ πόλεμος (σελ. 270). Σημειοῦται ἐπίσης εἰς τὴν ἐκθεσιν καὶ κρίσις ὁμοία εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπου ὁ Ζεὺς πρὸ τῆς ἐξεγέρσεως τῶν μελῶν τῆς βουλῆς τῶν εὐγενῶν (Ἀθηνᾶ κλπ.) ἀναγκάζεται νὰ φανῆ διαλλακτικὸς καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ (σελ. 273). Ὅθεν οἱ «ἄριστοι» τοῦ 8ου αἰῶνος ὄχι μόνον ἐξεγείρονται διὰ τὰς αὐθαιρέσις τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ ἔχοντες ἐπίγνωσιν τῆς ἰσχύος τῶν αὐθαιρετοῦν καὶ παρανομοῦν (σελ. 282). Ὡς πρὸς τὴν ἀγορῆν, αὐτὴ καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας, παρὰ τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Θεοσίτου καὶ εἰς τοὺς Τρῶας καὶ εἰς τοὺς θεοὺς δὲν διαδραματίζουσι ῥόλον ἐνεργητικόν, ἀπλῶς ἀκούοντες καὶ ἐκτελοῦντες τὰς ἀνωθεν διατάγας.

Ἀφοῦ ὁ Κ. εἰς τὸ κείμενον ἀναπτύξῃ καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκ τοῦ κειμένου τὰ τῆς μεταφορᾶς τῶν πολιτικῶν γεγονότων τῆς ἐποχῆς τοῦ βίου τοῦ Ποιοτοῦ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ βίου τῶν ἡρώων του, τονίζει εἰς τὸ τρίτον μέρος τῆς μελέτης του τὸν εὐφυᾶ τρόπον, καθ' ὃν ὁ Ὅμηρος μετέφερε τὴν σύγχρονον κρίσιν εἰς τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν. Τοῦτο ἔγκειται εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι κάθε βασιλεὺς ἔχει δύο ἀδιάσπαστα χαρακτηριστικά 1) τὴν ἔξουσίαν καὶ 2) τὴν ἀνδρείαν κατὰ τὴν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν. Ὁ Ὅμηρος κατάρθωσε νὰ τὰ χωρίσῃ εἰς τοὺς δύο ἥρωας τῆς Ἰλιάδος διὰ μιᾶς ἀντινομίας. Ἐφησεν

εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα τὴν ἐξουσίαν (τῶν βασιλέων) μόνον χωρὶς τὴν ἀνδρείαν, ἐνῶ εἰς τὸν Ἀχιλλέα ἐξεχώρησε τὴν ἀνδρείαν (τῶν εὐγενῶν) χωρὶς τὴν ἐξουσίαν. Ἔτσι προέκυψεν ἡ ἔρις, τὸ πλαισίον τοῦ ἔπους, ἐξ ἧς προεκλήθησαν τὰ ἐπεισόδια τῆς Ἰλιάδος, τὴν ὁποίαν τελικῶς ἐγεφύρωσε «μὲ τὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξιν ἐξουσίας καὶ παλικαριᾶς» (σελ. 283).

Ἴδου τὰ κύρια σημεῖα τῆς μελέτης. Ἀμφιβάλλω ἂν θὰ εὐρεθῆ κανεὶς νὰ εἶπη, ὅτι αὐτὰ εἶναι αὐθαίρετοι σκέψεις καὶ νὰ ἀρνηθῆ τὸ ἐνδεχόμενον ὅτι κάτι ἀπὸ τὸν ἱστορικὸν κόσμον τοῦ 8ου αἰ. ἔχει λεληθότως εἰσπηδῆσει εἰς τὰ γεγονότα καὶ τοὺς χαρακτήρας τῆς Ἰλιάδος. Ὅτι ὁμοίως τὸ ἔργον καὶ εἰς τὸ σύνολόν του καὶ εἰς τὰς λεπτομερείας θὰ εἴρη κάθε ἀναγνώστην σύμφωνα, αὐτὸ δὲν τὸ θεωρῶ βέβαιον.

Μᾶλλον θεωρῶ τὸ ἔργον πολὺ σχηματοποιημένον, προσηρμοσμένον εἰς διαπιστώσεις βιβλιογραφικὰς, ὑποκειμενικὰς, εἰκοτολογικὰς καὶ οὐχὶ εἰς τὰ ἱστορικὰ δεδομένα. Πρῶτον διατὶ νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ Ἰλιάς ἐγράφη τὸ 730 καὶ ὄχι τὸ 830 π.Χ. Ἐπειτα πόθεν προκύπτει ὅτι καὶ ἀκόμη τὸ 730 εἰς τὴν Ἰωνίαν εἶχεν ἐκφύγει ἡ πολιτικὴ ἐξέλιξις εἰς δημιουργίαν ἀστικῆς τάξεως καὶ εἰς σχῆμα πόλεως-κράτους καὶ τοῦναντίον δὲν παρέμενεν ἀκόμη εἰς κατάστασιν συσπειράσεως περὶ τὸν ἄρχοντα - βασιλέα ἐν ὄψει τῶν διαρκῶν ἀγῶνων πρὸς τοὺς Κᾶρας καὶ Λυδοὺς διὰ τὴν στερέωσιν τῆς κατοχῆς των. Ἀπὸ τὰ Ἀποσπάσματα 12 καὶ 13 τοῦ Μιμνέρμου (600 π.Χ.) βλέπομεν ἕνα πνεῦμα συσπειράσεως καὶ πολέμου:

Ἀπ. 12 (9) *Ἡμεῖς δ' αἰπὸ Πύλου Νηλήϊον ἄστρῳ λιπόντες
ἱμερτὴν Ἀσίην νησὶν ἀφικόμεθα
ἔς δ' ἔρατὴν Κολοφῶνα βίην ὑπέροπλον ἔχοντες
ἐξόμεθ' ἀργαλέης ὕβριος ἠγεμόνες·*

5 *κεῖθεν δ' Ἀστύεντος ἀπορνύμονοι ποταμοῖο
θεῶν βουλή Σμύρνην εἴλομεν Αἰολίδα.*

Ἀπ. 13 (14) *οὐ μὲν δὴ κείνου γε μένος καὶ ἀγήνορα θυμὸν
τοῖον ἐμοῦ προτέρων πεύθομαι, οἳ μιν ἴδον
Λυδῶν ἵππομάχων πυκινὰς κλονέοντα φάλαγγας
Ἐρμιον ἀπ' πεδίον, φῶτα φερεμμελίην·*

5 *τοῦ μὲν γὰρ οὐκοτε πάμπαν ἐμέμψατο Παλλὰς Ἀθήνη
δρμὸν μένος κραδίης...
πικρὰ βιαζόμενος δυσμενέων βέλεα.*

Ὁ φερεμμελίης φῶς, ὁ ἀρχηγὸς-βασιλεὺς, τὸν ὁποῖον εἰς τίποτε δὲν ἠδύνατο νὰ μεμφθῆ ἡ Ἀθηναῖα τὸ 600 π.Χ. ἢ καὶ προγενέστερον, εἶναι ὁ ἀδιαφιλονίκητος βασιλεὺς - ἀρχηγὸς ὁκὸμη χωρὶς ἀστοὺς ἀντιπάλους.

Μία δευτέρα ἀοριστία προκύπτει ἐκ τῆς ἀπορίας μὲ ποίαν ἡρωϊκὴν ἐποχὴν συγκρίνει ὁ Κ. τὴν τοῦ 8 αἰ. Εἰς τὴν σελ. 223 ὁ Κ. ὑπαινίσσεται τὴν ἐποχὴν τῶν ἀγῶνων τοῦ Νηλέως καὶ τῶν υἱῶν τοῦ Κόδρου Ἰώνων «δύο αἰῶνες ἐνωρίτερον», δηλαδὴ τὸ 930 π.Χ., ἐξ ἄλλου εἰς τὴν σελ. 274 ἀναφέρεται σαφῶς εἰς τὸ 1184 τὸν χρόνον κατ' Ἐρατοσθένη τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, μὲ τὸ «ἄναξ» δὲ τῶν πινακίδων ἐνισχύει τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ μεταγενέστεροι λόγιοι μεταθέτουν τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον εἰς τὸ 1260 σύμφωνα μὲ τὰς πληροφορίας τῶν Χιτιτικῶν ἀρχείων. Καὶ τέλος κατὰ τὰς ἔτι νεωτέρας ἐρεῦνας καὶ μεταχρονολογήσεις τῶν Χιτιτικῶν πινακίδων ἡ Τροία φέρεται καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν τὸ 1460 π.Χ. (πρβλ «Πλάτων» τομ. 32/33, 1980-1981, σελ. 36-38). Ὁ συγγραφεὺς θὰ ὄφειλε νὰ ἐκφρασθῆ στα-

θερώτερον καὶ σαφέστερον, δεδομένου ὅτι ὁ Ὅμηρος ἐχρησιμοποῖει ἡρωϊκὴν ποίησιν παλαιότεραν, τῆς ὁποίας ἐκφράσεις ἀνιχνεύονται σαφῶς εἰς τὰ ἔπη, ὡς ἀπέδειξεν ὁ Ἴω. Προμποναῖς ἐν «Ἡ Μυκηναϊκὴ ἐπικὴ ποίηση μὲ βάση τὰ Μυκηναϊκὰ κείμενα καὶ τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη», Ἀθήναι 1981.

Μίαν τρίτην παρατήρησιν θὰ εἶχα νὰ κάμω, ὅτι ὁ Ὅμηρος φέρει τὰ διαδραματιζόμενα εἰς τὴν Ἰλιάδα ὡς γινόμενα κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ θεοῦ (Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή) καὶ ὄχι κατὰ λογικὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ μίαν τελευταίαν, ὅτι ὁ Ὅμηρος δὲν εἶναι ὁ οἰσοδῆποτε ποιητής, ἀλλὰ ὁ δημιουργὸς νέας θρησκείας καὶ νέας ἀνθρωπίνης τάξεως καὶ νέας νοοτροπίας, δημιουργὸς ἅμα καὶ δημιούργημα τοῦ νέου πνεύματος ποῦ προέκυψεν ἀπὸ τοὺς μακροὺς αἰματηροὺς πολέμους τῶν Νηλεϊδῶν εἰς τὴν Ἰωνίαν. Εἶναι ὄχι μόνον ὁ παιδεύσας τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ἀλλὰ καὶ ὁ θεμελιώσας τὸν Πολιτισμὸν μας μὲ ἄμεσον ἐπίδρασιν εἰς τὴν νέαν κοσμοθεωρίαν, τῆς ὁποίας ἐκπρόσωπος εἰς μὲν τὴν φιλοσοφίαν ὑπῆρξεν ὁ Θαλῆς καὶ ὁ Ἀναξίμανδρος, ποῦ ἐθεώρησαν τὸν κόσμον ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὸν θεόν, εἰς δὲ τὴν πολιτικὴν ἱστορίαν ὑπὸ μορφήν κοσμικὴν καὶ ὄχι θεοκρατικὴν ὁ Ἐκαταῖος.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ εὑρημα τοῦ Κ. ὅτι ὁ Ὅμηρος ἐχώρισε τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν διὰ τῆς ἔριδος, ἐφ' ἧς ἠφκοδόμησε τὴν Ἰλιάδα, δὲν βλέπω ποῦ ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν Ἀγαμέμνων ἐστερήθη τῆς ἀνδρείας του, καθὼς ἐπίσης δὲν βλέπω ποῦ ὁ Ἀχιλλεὺς —ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι καθόλου ὑποτελής, ὅπως ἀναφέρεται (σελ. 253)— εἶναι ἐστερημένος ἐξουσίας. Ἦτο ἰσότημος πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ὄλους τοὺς ἄλλους Νέστορα, Ὀδυσσεά κλπ. καὶ ἡ μόνη διαφορὰ τῶν ἦτο ὅτι οὐχὶ «πλειόνεσιν ἀνάσσει» (τὸ μέγεθος τοῦ στρατοῦ).

Παρὰ τὰς παρατηρήσεις αὐτὰς ἡ μελέτη εἶναι ἀξιόλογος καὶ ὀδηγεῖ μεθοδικῶς εἰς τὸν τρόπον ἀναζητήσεως νεωτέρων πολιτιστικῶν στοιχείων ἐμπεπλεγμένων εἰς ποιήματα παλαιότερας ἐποχῆς.

ΠΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

José Declerck, Constant de Vocht, Jacques Noret, Catalogi Manuscriptorum Graecorum qui, in periodico «Νέος Ἑλληνομνήμων» olim publici iuris facti, adhuc usui sunt Vol. I, Redactie van het Corpus Christianorum, Series Graeca, Leuven, Editions Culture et Civilisation, Bruxelles 1981, σελίδες ἀνατυπωμέναι 566.

Οἱ συντάκται τοῦ ἔργου τούτου συνεργαζόμενοι εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Ἑλληνικῆς σειρᾶς τοῦ Corpus Christianorum κατεῖδον τὴν ὀφέλειαν τῆς συγκεντρώσεως τῶν πληροφοριῶν περὶ τῶν εὐρισκομένων κυρίως εἰς τὰς ἐν Ἀθήναις βιβλιοθήκας κωδίκων, πληροφοριῶν αἰτινες εἶναι ἐγκατεσπαμένοι εἰς τοὺς τόμους τοῦ περιοδικοῦ «Νέος Ἑλληνομνήμων» τοῦ ἀειμνήστου καθηγητοῦ Σπυριδῶνος Λάμπρου ἀπὸ τοῦ τόμου Α' / 1904 ἕως τοῦ τόμου 21 / 1927 καὶ εἰς τὸν τῷ 1930 δημοσιευθέντα γενικὸν πίνακα ἐπιμελεία τῆς θυγατρὸς τοῦ ἀειμνήστου Λίνας Τσαλδάρη καὶ τῶν μαθητῶν του. Οἱ ἀνωτέρω τόμοι σπανίως εἶναι πλήρεις εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Δύσεως, οἱ δὲ ἐρευνηταὶ εὐρίσκονται οὕτω πρὸ δυσχερειῶν, τὰς ὁποίας θεραπεύει ἡ παρούσα ἐκδοσις. Εἰς τὸν ἐν τίτλῳ I τόμον περιέχονται αἱ πληροφορίες περὶ τῶν κωδίκων τῶν τόμων